Peregrinările noului Ulisse
la Panait Istrati şi Nikos Kazantzakis

Amalia DRĂGULĂNESCU

Paradigma călătorului Ulisse este întotdeauna ambivalentă; întotdeauna vechiul Ulisse era integrat într-un tipar exclusiv spațial, ținta lui fiind o insulă, Ithaca. În portretul lui Ulisse cel nou intră deopotrivă şi trăsăturile homerice, însă și altele, deosebite, căci insula semnifică propriul suflet, eterna reîntoarcere. Dacă dimensiunea orizontală era specifică lui Odiseu, cel modern este obsedat de căutarea pe verticală, mai ales de regăsirea propriului eu. În mod similar se petrec lucrurile la doi scriitori înrudiți din punct de vedere al acestei paradigme literare – unul, autoexilat sau, mai degrabă exilat de bunăvoie din România, Panait Istrati, altul, Nikos Kazantzakis, călătorind mereu, dar având toată viața ca marotă Grecia. Mai întâi, la Panait Istrati, dintr-o povestire într-alta, care se înlănțuie după o modalitate aparte, de tip *mănunchi*, cu personaje comune sau adiacente, aflăm despre călătoriile şi, mai ales, despre aventurile eroilor istratieni care sunt, neapărat, şi inițiatice. Remarcabil în ilustrarea acestor componente ale ființei umane căutătoare este ciclul *Prezentarea haiducilor* în care cele şase personaje (Floricica codrilor, Ilie cel înțelept, Spilca Monahul, Movilă vătaful, Ieremia, „fiul codrului" şi un haiduc fără nume) împlinesc o datorie sacră, aceea de a mărturisi în fața tovarăşilor de drum povestea vieții lor. Dragostea de libertate, nu doar individuală, pusă sub zodia unei nesfârşite călătoriri este accentuată prin intermediul spuselor povestitoarei, Floricica: „Prima mea patimă, când mă trezii la viață, fu să alerg, nesățioasă, cu pieptul în vânt !" (Istrati 1967: 23).

Călătoriile sunt subscrise aventurilor, şi invers, la aceşti doi scriitori, căci diferența dintre aceste două modalități este traiectoria aparent lineară şi dinainte stabilită (în cazul călătoriei) față cu implicațiile sinuoase şi cu neprevăzutul aventurii. Şi totuşi, aparenta impunere a unui scop, proprie călătoriei, se suprapune peste aparenta lipsă a vreunui țel, caracteristică aventurilor, căci adevărații călători sunt aceia care pleacă pentru a pleca, spune Baudelaire. Camil Petrescu opinează în „Gazeta", din 13 aprilie 1935, că anumite fapte şi portrete haiduceşti capătă sub pana lui Istrati o măreție cu adevărat homerică.... Peregrinările pe meleaguri româneşti şi turceşti sunt puse în slujba binelui de către căpitanul haiducilor, Floricica, şi de către Ilie cel înțelept, în încercările lui de salvare a copiilor necinstiți de autorități; de-a lungul Bistriței călătoreşte Spilca Monahul în căutarea Sultanei, cea care ar trebui să-i devină nevastă, atunci când vine să-l pedepsească pe logofătul Costache, siluitorul; la Brăila, pe Dunăre şi aiurea are loc băjenirea sătenilor împilați (până şi epitetele atribuite personajelor sunt homerice: Ilie este *cel înțelept*).

BDD-V2673 © 2013 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:57:26 UTC)

Scriitorul Panait Istrati inserează, la un moment dat, în felul său unic, un mic poem care are ca motiv principal vântul, simbolul tuturor călătorilor şi aventurierilor:

> Vântule, Vântule!/ Prieten puternic al omului liber!/ Crainic ce străbaţi depărtările cu valul tău primenitor;/ De-ai fi zefir ce mângâi obrajii,/ Sau crivăţul ce-i biciuieşti,/ Ori de-ai bate-n vijelie,/ să-ţi dovedeşti inima-ţi bună/ Pururea eşti puterea prietenă a omului!/ De ţi-ar fi cărarea cu dragoste plină/ presărând petale în chip de sărutări,/ Sau că avânturile tale umflă buciumul tuturor/ mâniilor, tuturor bucuriilor,/ Eşti pururea crainicul tristeţii mele,/ al suspinului meu către iubitul depărtat./ Tu eşti purtătorul strigătului de durere,/ al lacrimii fierbinţi, al râsului răsunător!/ Tu eşti puterea omului liber,/ Vântule! Vântule! (Istrati 1967: 23).

Aşadar, călători la P. Istrati sunt şi cei care rămân aproape de vatra satului, şi cei care au mai multe puncte de observat în goana lor prin lume. Vagabonzi, călători, rătăcitori, aventurieri, toţi sunt peregrini în planul spiritului sau în plan real, după cum a fost şi P. Istrati în romanele sale şi în viaţă, după cum mărturiseşte în *Spovedanie pentru învinşi.* În acest volum, prozatorul evocă marea aventură consumată în U.R.S.S., alături de Cretanul Nikos Kazantzakis, neobositul călător. *Hristos răstignit a doua oară*, *Fratricizii*, *Raport către El Greco*, *Odisseea*, majoritatea scrierilor lui Kazantzakis conţin în palimpsest călătoriile şi aventurile eroului Ulisse, numit de Homer „cel isteţ”, şi alte motive de călătorie subordonate miturilor esenţiale. Prin reînvierea patimilor lui Hristos din romanul *Hristos răstignit a doua oară* se reiterează peregrinările acestuia, însă în alt spaţiu. Manolios, personajul principal, şi prietenii săi se plimbă pe malul lacului Voidomata (ca pe lângă marea Galileei), lângă muntele Sarachina. Însuşi Hristos este văzut, la un moment dat, precum un pelerin care cutreieră lumea fără încetare: „Hristos e pretutindeni, umblă prin satul nostru, bate la porţile noastre, se opreşte şi cerşeşte în faţa inimilor noastre” (Kazantzakis 1968: 231). În *Fratricizii*, Dumnezeu este conceput nu neapărat imuabil, în schimb omul este asemănat cu Dumnezeu, neliniştit călător - „Dumnezeu coboară, îl vezi cum vine, se aşază lângă tine, ca un părinte care a rătăcit prin lume şi tocmai s-a întors de pe meleaguri străine, încărcat cu daruri” (Kazantzakis 1993: 119).

Petros Haris îl consideră pe N. Kazantzakis un călător dramatic, neobosit, evocând volumele de călătorie – *Anglia*; *Japonia – China*; *Italia – Egipt – Sinai – Ierusalim – Cipru – Pelopones*; *Spania*, *Rusia*. Marele Călător spune: „O, suflete, să-mi trăieşti, Tu, care ai drept patrie eternă Călătoria”. Atât călătoria, cât şi aventura trăirii fac parte dintr-o erotică a sufletului pătimitor; pentru Kazantzakis şi eroii săi, Libertatea este ultimul act de dragoste, iar singurătatea agonică şi plină de seninătate este echivalentul fericirii (precum în *Neîmpăcatul*). Atât de mare a fost dragostea „neîmpăcatului” pentru înţeleptul Ulisse, încât a iniţiat împreună cu prietena sa, Tea Anemoiani, o serie de întruniri culturale numite *Odisiade*. Răbdare până la capăt, aşteptarea aşteptării, a lui Ulisse, dincolo de limitele firii, uneori scontate cu zădărnicie, acestea sunt comandamentele noului Ulisse.

Între personajele lui P. Istrati, haiduci sau intelectuali, mici comercianţi sau pur şi simplu vântură-lume, se stabilesc adesea relaţii de prietenie. Ele se întemeiază

BDD-V2673 © 2013 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:57:26 UTC)

însă nu cu puțină dificultate şi sunt subordonate unui tip special de amiciție, pe care îl vom numi, mai mult sau mai puțin convențional, *frăție de cruce*. Dealtfel, sintagma ideatică se reîntâlneşte în opera celuilalt scriitor de stirpe elină, Nikos Kazantzakis. Câteva fragmente din *Mihail* ne edifică asupra acestui concept artistic:

> Dar privirea lui Adrian – privire de prieten solitar, care niciodată nu pusese la îndoială existența prieteniei pentru care fusese născut şi pe care o aştepta să îmbobocească, aşa cum amurgul aşteaptă soarele – privirea lui Adrian sfâşiase dintr-o dată vălul sinistru care nu voiau să te lase să citeşti în ei, şi, îndărătul acestui văl, prinsese licărirea flăcării pe care nici o disperare din lume n-ar putea s-o stingă. Pentru prima dată, Adrian se simți arzând de focul Iubirii care depăşeşte viața şi stăpâneşte moartea" (Istrati 1966: 279);

„Prietenia asta n-o întâlneşti decât o singură dată în viață şi ea, sau vine de la-nceput, sau nu mai vine niciodată" (Istrati 1966: 295). Mişcarea prieteniei, a frăției de cruce, se produce la Kazantzakis sub semnul poeziei, o mişcare amplă şi generoasă, care îi cuprinde pe cei doi frați de sânge: Anghelos Sikelianos, unul din cei mai mari poeți ai Greciei contemporane, şi Nikos Kazantzakis. Iată cum descrie Kazantzakis, în mod similar cu Panait Istrati, momentul unic al instituirii frăției – prietenie:

> Într-o zi o lumină a strălucit. În ziua aceea, la Kifissia, am întâlnit un tânăr de vârsta mea, pe care l-am iubit şi l-am respectat fără încetare; era unul din oamenii a căror prezență era mai plăcută decât absența (Kazantzakis 1986: 204).

Aproape la fiecare pagină a jurnalului de la Muntele Athos, naratorul Kazantzakis asociază prietenia dintre el şi Anghelos cu intensa legătură dintre elementele naturii sau umane pe care le întâlneşte: „Două mierle au țâşnit dintr-un nuc, crengile umede s-au scuturat şi picurii de ploaie ne-au stropit pe față"; „Doi pescăruşi cu aripile strânse despicau apa cu piepturile lor albe, fericiți"; „Dintre toate îmi amintesc, cu mare recunoştință, de mireasma a doi moşmoni înfloriți la intrarea în bibliotecă" (Kazantzakis 1986: 223). În sfârşit,

> Un delfin a sărit deasupra mării calme (...). Deodată, a apărut un alt delfin şi amândoi şi-au îndreptat capetele unul spre altul, s-au întâlnit, se zbenguiau şi înotau alături cu cozile ridicate, parcă dansau" (Kazantzakis 1986: 231).

Caracter complex, de o generozitate rar întâlnită în istoria literaturii, Panait Istrati a însoțit, după cum se ştie, cu condeiul şi cu verbul său, care îşi câştigaseră pentru totdeauna celebritatea europeană, începuturile scrisului lui N. Kazantzakis, pentru ca mai târziu să facă această mărturisire: „Este cel mai mare om pe care l-am întâlnit în viața mea şi e un scriitor pe lângă care eu nu fac nici cât unghia de la degetul său cel mic". La rândul său, om-flacără, aşa cum îl considera Kazantzakis într-o emoționantă epistolă pe care i-o trimitea în 1933, lui P. Istrati avea tot dreptul să i se spună atât de frumos de către prietenul său: „Dacă vei pleca de pe acest pământ, pământul se va răci neînchipuit de mult". Atât în scrierile lui Panait Istrati,

BDD-V2673 © 2013 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:57:26 UTC)

cât şi în cele ale lui Nikos Kazantzakis, există un fenomen care s-ar putea numi *déjà attendu*; este vorba despre aşteptarea lui Ulisse, în ambele sensuri. La Kazantzakis, *pasiunea pentru libertate* şi *omul veşnic căutător* sunt două sintagme care au creat un nou mit al lui Ulisse, îmbogăţindu-l cu noi valenţe de semnificaţie pe cel vechi. Emblematică în acest sens, opera despre care scriitorul însuşi considera că reprezintă cea mai mare realizare a sa, este *Odisseea*, o epopee modernă de 33.333 de versuri (a câte 17 silabe), rescrisă de cel puţin şase ori, cu tenacitate de Sisif, o carte care reprezintă o conexiune dramatică a pasiunilor. În locul Ithacăi regăsim Creta, pământul ce rămâne *axis mundi* pentru autor:

> Eram tânăr şi nesaţul tinereţii este nemărginit, trece dincolo de hotarele minţii omeneşti şi caută mult, dar găseşte puţin; am luptat să trec de hotarele astea şi, istovit de luptă, m-am întors pe pământul natal. Voiam să regăsesc munţii mei, să-i văd pe bătrânii întorşi de la luptă cu căciula pe-o ureche, să aud râsul straşnic, să-i ascult vorbind despre lupte şi despre libertate, să pun piciorul pe pământul natal ca să prind iar putere (Kazantzakis 1986: 306).

Aceleaşi frământări ale lui Odisseu le trăieşte Cretanul, o fire neînţeleasă nici chiar de tatăl său - „Nu înţelegea ce fel de om eram, ce voiam şi ce mă mâna dintr-un loc într-altul, de nu puteam să stau acasă, în Creta".

> Mă gândesc că semeni cu bunicu-tău, mi-a spus pe neaşteptate când am ajuns în port, nu cu tatăl maică-ti, cu tatăl meu, piratul (Kazantzakis 1986: 306).

Fără îndoială există un Kazantzakis unic al călătoriilor şi al romanelor. Parafrazând după Petros Haris, vederea lui se întreţeşte în faţa necunoscutului sau a paradoxului, auzul lui ajunge la o fineţe, la o sensibilitate pe care n-o poate evita nici respiraţia frunzelor, iar gândul lui zboară ajungând până la cele mai ascunse faţete ale vieţii. Călătoria lui Kazantzakis nu este doar o simplă deplasare; el este cercetătorul, cel care caută noi şi necunoscute forme de viaţă: Kazantzakis călătoreşte şi caută peste tot omul, în toată varietatea lui. „Îl găseşte şi-l cunoaşte, iar călătoria lui continuă mereu, aşa precum nu dispare niciodată dragostea lui pentru om" (Haris 1979: 162). *Libertatea se împleteşte cu lupta înlăuntrul noului Odisseu*. Această idee din *Ascetica* revine mereu şi în *Odisseea*, şi în toate paginile de călătorie din celelalte romane - „Acum ştiu: nu sper nimic, nu mă tem de nimic, m-am eliberat de minte şi de inimă, m-am ridicat mai sus, sunt liber", afirmă în ediţia din 1945 a *Asceticii*. Rusia, China, Italia, Egina, Antibes, Paris, Gottesgab, Freiburg, Amsterdam, Madrid, Caucaz, Israel, Japonia sunt câteva nume alese la întâmplare din numeroasele locuri care au făcut parte din periplul lui Ulisse – Kazantzakis.

Astfel de paradigme ideatice se regăsesc, dacă nu formulate direct, atunci indirect, în ciclul povestirilor istratiene, iar în cazul acestuia periplul pe verticală, adică formarea sa ca scriitor, este un proces mult mai complex decât chiar aventurile descrise. Analizând scrierile sale, se pune întrebarea (enunţată şi de Mircea Iorgulescu, Al. Oprea, T. Vârgolici ş.a.) dacă scriitorul Panait Istrati este un povestitor înnăscut, sau dacă nu este cumva format pe parcurs. Pe de altă parte, într-o scrisoare trimisă în aprilie 1925 Editurii „Renaşterea" din Bucureşti, sublinia „Eu

BDD-V2673 © 2013 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:57:26 UTC)

sunt şi țin să fiu scriitor român. Țin la aceasta nu din cauză că mi s-a contestat acest drept, ci fiindcă simțirea mea, realizată azi în franţuzeşte printr-un extraordinar hazard, izvorăşte din origine românească (DGLR 2005: 694).

Faptul că scriitorul P. Istrati iese din cadrele obişnuințelor lumii este mereu amintit de romancierul Romain Rolland, în prefața la *Chira Chiralina*:

> E un povestitor înnăscut, un povestitor din Orient care se încântă şi se emoționează de propriile-i povestiri, şi aşa de mult se lasă robit de ele că, odată povestea începută, nimeni nu ştie, nici chiar el, dacă ea va ține o oră sau o mie şi una de nopți (Iorgulescu 1986: 117).

Însă talentul de povestitor al lui Istrati nu este o facilă şi meşteşugită combinatorică de cuvinte, ci este depăşirea conştientă a unor jaloane artistice.

Odată cu întoarcerea lui Ulisse, a fiului rătăcitor la adevăratul său eu, se produce înălțarea. *Cei veşnic în picioare* este o altă paradigmă care se întâlneşte, de data aceasta, la Nikos Kazantzakis: sunt chemați să stea astfel, în fața divinității şi a oamenilor, şi să nu primească nicicând răsplată pentru jertfa lor, mai multe personaje din cărțile scriitorului grec, printre care părintele Ianaros, cel sfâşiat de îndoieli; căpitanul Mihelis, care confundă în mod voit libertatea cu moartea; Hristul numit Manolios, în ultimă instanță chiar personajul Kazantzakis. P. Istrati se află, de asemenea, în rol de căutător străbătând pământul de la un capăt la altul, învestit cu un cavalerism donquijotesc ce se găseşte mai rar la oameni de proveniența lui:

> Un hoinar, un neisprăvit, o haimana, un om nu lipsit de calități, pitoresc şi fermecător, instabil însă, capricios, abrupt în reacțiuni, nestăpânit, înflăcărându-se iute şi căzând apoi la fel de repede în deprimarea cea mai neagră, când contemplativ şi fatalist, când nerăbdător, agitat, în trepidație, trăind numai la întâmplare, de azi pe mâine: o derivă fără sfârşit (Iorgulescu 1986: 116).

Istrati rămâne totuşi *veşnic în picioare*, pentru că este un permanent îndrăgostit, slujitor şi căutător al libertății, pentru că este asemenea călugărilor buddhişti, un devot el însuşi al revoltei şi al Ordinului gândirii generoase, pentru că este, în raport cu lumea, un nebun, în sensul aceleia *folia* antice sau a Evului Mediu. Literatura este singurul vrăjitor care şi-l face ucenic, propulsându-l în sus, în văzul lumii şi în plină lumină şi neacordându-i libertatea, decât cu condiția să-l ştie întotdeauna „cu pânzele sus".

La Kazantzakis, nici aventura cunoaşterii, nici peripețiile, nici călătoria făcută în scop inițiatic sau numai de dragul călătoriei, neştiind de întoarcere, nici una nu este atât de importantă ca putința obținerii tăriei de a aştepta, de a aştepta permanent, asociată dorinței şi speranței imediate; înainte de a scrie *Odisseea*, face o călătorie ca pe o rugăciune – „M-am gândit să fac o călătorie ca să capăt puterea de a aştepta. Am pornit cu un caic care mergea spre grațioasele insule ale Mării Egee: Santorin, Naxos, Paros, Mykonos" (Kazantzakis 1986: 466). Însă ispita aventurii odiseice este depăşită prin înlăturarea ideii de Ithaca şi înlocuirea ei cu lupta şi cu agonia permanentă, neobosită,

BDD-V2673 © 2013 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:57:26 UTC)

> (...) Ți-am pus în drum cea mai vicleană capcană dintre toate: Ithaca. (...) Atunci am înțeles, datorită ție, rătăcitor singuratic, că Ithaca nu există. Singurul lucru care există e marea şi o barcă minusculă, la fel de fragilă ca trupul omului, având sufletul drept căpitan" (Kazantzakis 1986: 473).

Scriitorul îl aşteaptă pe adevăratul Ulisse, lumea sugerată de Ithaca îl aşteaptă credincioasă pe Ulisse, ceea ce contează rămâne aşteptarea voită, nici chiar mitul lui Ulisse, lupta aparent pasivă. Meditând şi el la mit, Octavian Paler afirmă:

> Astfel că drumul spre Ithaca poate fi cât de lung. Ba chiar trebuie să fie cât mai lung (...) Câți au răbdare să aştepte ceva atâta vreme ? În fond, povestea lui Ulisse nu este povestea unui navigator. Este povestea unei părți a sufletului nostru. (Paler 1983: 89).

Cu toate acestea... a durat nouă ani ca fraţii Armin şi Hans-Helmut Wolf, ingineri de profesie, să verifice critic şi să dezvolte metodic concepția lor cu privire la traseul parcurs de Ulisse (lucru subliniat şi de Nicolae Manolescu într-o întrebare retorică precum *Câtă geografie ştia Homer ?*). Pornind de la faptul că „εκ μηδενός δε αληθούς αναπτειν κενήν τερατολογίαν ουχ' Ομυρικον", ceea ce înseamnă că „nu e în obiceiul lui Homer să împletească miraculosul cu lucruri adevărate", şi de la faptul dovedit că Heinrich Schliemann a descoperit Troia pentru că a considerat drept întemeiate, din punct de vedere geografic, anumite informații ale lui Homer din Iliada, cei doi frați, folosind instrumente cartografice şi topografice, însă bazându-se de la început pe textul epopeei, şi nu invers, cum făcuseră înaintea lor alți cercetători, au realizat, pe rând, o determinare geometrică, una geografică şi una cronologică, foarte amănunțite, analizând, pe deasupra, şi viteza deplasării cu pânze a eroilor şi tăria vântului. Au făcut, de asemenea, un scurt istoric al cercetărilor anterioare, şi au ajuns la o serie de concluzii personale, răspunzând la o întrebare esențială – „Ce însemnătate are geografia Odisseei pentru imaginea noastră despre Homer şi despre epoca lui şi pentru poezia lumii, în genere?"

Aşadar, traseul în 12 etape străbătătut de Odisseu, în opinia celor doi frați germani, ar cuprinde următoarele puncte – Ithaca – Sirta Mică – Malta – Stagnone di Marsala – Sirta Mare – Calabria – insula Aïa – Sicilia – Messina – Pelopones – Cap Maleia – Ithaca.

La urma urmelor, nici mitul, nici realitatea nu contează, sau, mai degrabă şi mitul, şi realitatea au importanța lor, sau, ca să sintetizăm, *realitatea mitului* este ceea ce primează, şi dincolo de toate, ceea ce rămâne este paradigma valorică pe care personaje precum Ulisse, N. Kazantzakis sau P. Istrati au impus-o în sfera mentalității umane, şi mai ales modul în care eroul cel vechi s-a preschimbat pe nesimțite într-un erou modern, ale cărui frământări şi mai ales soluționarea acestora conturează granițele actuale dintre literatură şi domeniul geo-politicului. Câți mai sunt capabili să păşească pe urmele istețului/ înțeleptului din Odisseea (nouă sau tradițională) rămâne de văzut...

BDD-V2673 © 2013 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:57:26 UTC)

Bibliografie

DGLR 2005: ***, *Dicţionarul General al Literaturii Române*, vol. II, Bucureşti, Editura Univers enciclopedic.
Haris 1979: Petros Haris, *Spiritul şi epoca*, Bucureşti, Editura Univers.
Iorgulescu 1986: Mircea Iorgulescu, *Spre alt Istrati*, Bucureşti, Editura Minerva.
Istrati 1966: Panait Istrati, *Opere alese*, vol. I, ediţie îngrijită de Al. Oprea, Bucureşti, Editura pentru Literatură.
Istrati 1967: Panait Istrati, *Opere alese*, vol. III, ediţie îngrijită de Al. Oprea, Bucureşti, Editura pentru Literatură.
Kazantzakis 1968: Nikos Kazantzakis, *Hristos răstignit a doua oară*, traducere de Pericle Martinescu, Bucureşti, Editura pentru literatură.
Kazantzakis 1981: Eleni Kazantzakis, *Neîmpăcatul*, traducere de Polixenia Karambi, Bucureşti, Editura Univers.
Kazantzakis 1986: Nikos Kazantzakis, *Raport către El Greco*, traducere de Alexandra Medrea-Danciu, cuvânt înainte de Darie Novăceanu, Bucureşti, Editura Univers.
Kazantzakis 1993: Nikos Kazantzakis, *Fratricizii*, traducere şi cuvânt înainte de Alexandra Medrea-Danciu, Bucureşti, Editura De Vest.
Paler 1983: Octavian Paler, *Polemici cordiale*, Bucureşti, Cartea Românească.

The Wanderings of the New Ulysses at Nikos Kazantzakis and Panait Istrati

The paradygm of the traveller Ulysses is always ambivalent, the old Ulysses was always integrated in an exclusively spatial pattern, his goal being an island, Ithaka. The Homeric characteristics are also included in the portray of the new Ulysses, because the island means his own soul, the eternal return. In case that the horizontal dimension was specific for Odysseus, the modern one is obsessed with the search on a vertical dimension, especially with the gain of his own self. These things remain in a similar way about two writers who are very alike from the point of view of this literary paradygm – the first, auto-exiled or, rather, willingly exiled from Romania – Panait Istrati; the other, Nikos Kazantzakis, always travelling, but bearing Greece in his soul all his life.

Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
IAŞI, ROMÂNIA

BDD-V2673 © 2013 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:57:26 UTC)

BDD-V2673 © 2013 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:57:26 UTC)